

Utilizarea diacriticelor în limba română

În unele site-uri personale pe Internet (în textele tehnoredactate în limba română) există tendința de se renunța la utilizarea diacriticelor. În felul acesta reușesc să scrie un număr mai mare de cuvinte într-un timp scurt. Un alt motiv pentru care se evită scrierea cu diacritice se datorează incompatibilității diferitelor tipuri de fonturi, care transformă aceste litere speciale în pătrățele și alte semne de punctuație.

De asemenea este importantă folosirea acestor simboluri care însoțesc literele la efectuarea traducerilor automatizate. În caz contrar, numărul erorilor crește semnificativ.

Dacă în corespondența prin e-mail, Facebook, Twitter sau diverse site-uri, lipsa acestor semne grafice este tolerată, în materialele publicate în presa scrisă, în documentele oficiale și la edituri este cu desăvârșire contraindicat, deoarece pot produce confuzii; uneori simpatice, alteori hilare.

Diacriticele sunt obligatorii la alcătuirea glosarelor, dicționarelor, manualelor școlare, gramaticilor etc. În felul acesta se evită unele confuzii inacceptabile. În schimb omiterea lor duce la îngreunarea citirii corecte a numelor proprii de persoană, de localități, de țări etc. Într-o asemenea situație nu ar mai exista nicio deosebire între *Pașcu* și *Pașcu*, *Turcanu* și *Turcanu*, *Vasilică* (m.) și *Vasilică* (f.), *Ionică* (m.) și *Ionica* (f.) etc., astfel că nu s-ar ști dacă este vorba de *Pașcu Vasilică* sau de *Pașcu Vasilică*, iar *Turcanu* într-un indice de nume de persoane ar fi alfabetizat greșit la litera *T*, în loc să figureze la litera *Ț*. Nu se recomandă omiterea diacriticelor la scrierea titlurilor pe copertiile publicațiilor. Un nume de roman, de articol, de monografie ar putea fi citit greșit.

De exemplu titlul lucrărilor *Fața nevăzută a Lunii*, *Ceață în pădure* și *Fetele tăcerii* ar putea fi citite *Fața nevăzută a Lunii*, *Ceață în pădure* și *Fetele tăcerii*, punând într-o situație jenantă persoanele care le-ar putea reține și pronunța greșit.

Termenul *diacritic* provine din cuvântul grecesc *diakritikos*, care se traduce prin *a distinge*.

Limba română este deținătoarea a următoarelor cinci litere cu semne diacritice: ă, â, î, ș, ț.

Punctul de pe literele *i* și *j* nu este considerat semn diacritic deoarece el face parte din corpul acestor litere.

Se impune precizarea că după anul 1990, în mijlocul cuvintelor, *î* s-a înlocuit cu *â* așa cum era înainte de cel de-al doilea război mondial.

Pentru fiecare literă care conține aceste semne distincte, se pot da exemple de confuzii:

ă : *par, pār; măr, mâr; mătură, matură, tăuri, tauri.*

â : *câr, car; cârd, card; dânsul, dansul; dâră, dară; gâze, gaze; găză, (a) gaza; mână, mâna, mană; mâță, mata, mată; până, pană; pâra, para, pară; sârmă, sarma; țară, țară, tară; țânc, tanc; țâr, țar; vâna, vână, vană; vâr, văr, var.*

î : *târî, tari, țari, țări, țâri.*

ș : *șiță, sită; paște, paste; pește, peste; rață, rată; șură, sură.*

ț : *țeapă, teapă; față, fată; fețe, fete; țată, țată, tată; țânc, tanc.*

Iată câteva exemple concludente pentru a ilustra cele afirmate până acum:

O **gașcă** mare se opri în fața restaurantului.
O **gâscă** mare se opri în fața restaurantului.

Un **țanc** negru ieșit din pădure se îndreptă spre oraș.
Un **tânc** negru ieșit din pădure se îndreptă spre oraș.

Dânsul era foarte frumos.
Dansul era foarte frumos.

Polițaiul s-a înecat cu o **sârmă**.
Polițaiul s-a înecat cu o **sarma**.

O vezi pe femeia aceea? Mai are cinci **rate** din 20.
O vezi pe femeia aceea? Mai are cinci **rațe** din 20.

Mâțele stăteau întinse la soare în fața spitalului din centrul orașului.
Mațele stăteau întinse la soare în fața spitalului din centrul orașului.

În fața casei era un **par**.
În fața casei era un **păr**.

Mi-am pus busuioc în **păr**.
Mi-am pus busuioc în **par**.

Fața ei era frumoasă.
Fața ei era frumoasă.

Omul cu două **fete** era tare mândru de el.
Omul cu două **fete** era tare mândru de el.

Gazele au început să iasă din zidul vechi și crăpat.
Gâzele au început să iasă din zidul vechi și crăpat.

În fiecare zi **paste** la prânz.
În fiecare zi **paște** la prânz.

Sura (iapa) era foarte rezistentă.
Șura era foarte rezistentă.

Tata s-a dus degrabă la primărie.
Tata s-a dus degrabă la primărie.

Erau oameni înstăriți. Pentru aceasta mulțumeau **țărilor** lor.
Erau oameni înstăriți. Pentru aceasta mulțumeau **tarilor** lor.

Concluzii: În limba română, folosirea diacriticelor este necesară pentru a diferenția cuvintele marcate cu aceste semne grafice. În documentele oficiale, operele literare și științifice precum și în presa scrisă se impune respectarea cu strictețe a normelor ortografice în vigoare.

Codruța Dragotescu

studentă anul II, zi, Facultatea de Jurnalism, Comunicare și Relații Publice, București
2011